

Коли до медіації починають ставитися лише як до інструменту, що дозволяє позбутися судових справ, її сутність стає викривленою.

Інтеграція медіації в судову систему має базуватись на поступовому створенні законодавчої бази, починаючи з рамкового закону про медіацію та внесення змін до процесуальних кодексів, закінчуючи, якщо це буде потрібно, спеціалізованими нормативними актами щодо медіації в адміністративних справах.

1. Мазаракі Н.А. Теоретико-правові засади запровадження медіації в Україні : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2019. 484 с.

2. Лиско А. Проблеми впровадження та проведення медіації в адміністративному судочинстві в Україні. URL : <http://aphd.ua/problemu-vprovadzhennia-ta-provedennia-mediatsi-v-administrativnomu-sudochynstvi-v-ukrany/>.

3. Bortnikova A. Criteria for the mediability of a public-law dispute. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. № 6. С. 29-34.

4. Медіація в адміністративному процесі: так чи ні? URL : https://jurliga.ligazakon.net/news/181295_medatsya-v-admnprotses-tak-chi-n.

5. Белінська О. В. Медіація – альтернативне вирішення спорів. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 1(5). С. 158-173.

6. Боженко Н.В. Адміністративно-правове забезпечення медіації як способу вирішення адміністративних спорів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2018. 18 с.

7. Шинкар Т.І. Застосування медіації в адміністративному судочинстві: вітчизняний та зарубіжний досвід : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2018. 20 с.

8. Студенников С. Медіація в адміністративних спорах: судді обговорили проблеми. URL : <https://sud.ua/ru/news/publication/141338-mediatsiya-u-administrativnikh-sporakh-suddi-obgovorili-problemu>.

Аліна ЛУКОМСЬКА

курсант Навчально-наукового інституту
права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Т. О. Жеглінська

старший викладач кафедри
теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МЕДІАЦІЯ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ

Прозоре, ефективне та незалежне функціонування системи правосуддя становить основу реалізації принципу верховенства права та є важливим елементом безпосередньої гарантії і захисту основоположних прав і свобод людини. Під час вирішення питань щодо стандартів Європейського союзу та Ради Європи у сфері ефективності та незалежності судової системи першим документом, що відразу приходить всім на думку, є Європейська конвенція про захист прав людини, а також ст. 6 Конвенції, що забезпечує захист права на справедливий судовий розгляд.

Із 70-х років Комітет міністрів Ради Європи для підтримки та узгодження завдань держав-членів у цьому відношенні та на додаток до зазначеної конвенції прийняв деякі рекомендації, які визначають загальні принципи функціонування системи правосуддя та пропонують урядам ідею розроблення відповідного законодавства, а також приймають інші заходи, що є спрямованими на підтримку, зміцнення та розвиток відповідних принципів.

Однією з цілей таких рекомендацій є реалізація «позасудових способів врегулювання спорів»: Рекомендації № R (99) 19 Комітету міністрів про медіацію кримінальному процесі (ухвалена Комітетом міністрів 15 вересня 1999р.); Рекомендації № R (98) 1 Комітету міністрів державам-членам про сімейну медіацію (прийнята

Комітетом міністрів 21 січня 1998р.); Рекомендації Rec (2002) 10 Комітету міністрів державам-членам про медіацію в цивільному процесі (прийнята Комітетом міністрів 18 вересня 2002р.).

Саме ці Рекомендації були одними з найперших документів подібного роду, які визначали можливість медіації для співтовариств Європи в мінливому контексті соціального характеру. Окрім цього, вони є актуальними й тому, що слугують певним стимулом для впровадження та зміцнення державами-членами медіації у трьох її сферах: кримінальному, сімейному та цивільному праві [1, с. 9-10].

Досить великих зусиль щодо більш ефективної реалізації Рекомендацій Комітету міністрів, що регулюють питання медіації доклала Європейська комісія з ефективності правосуддя (СЕРЕJ). СЕРЕJ розробило на основі Рекомендацій відповідні керівні принципи, а також конкретні заходи, що безпосередньо спрямовані на вирішення питання забезпечення їх ефективного здійснення. Тому 7 грудня 2007 року було прийнято «Керівні принципи для більш ефективної реалізації існуючої рекомендації про медіацію кримінальному процесі СЕРЕJ (2007) 13» [2] та «Керівні принципи для більш ефективної реалізації існуючих рекомендацій про сімейну медіацію та медіації в цивільному процесі СЕРЕJ (2007) 14» [3].

Відповідні Керівні принципи є практичним інструментом держав-членів (національні законодавці, політики, судді і загалом всі зацікавлені сторони), допомагаючи їм адаптувати вищезазначені Рекомендації, а також знайти підстави в наявних регіональних та міжнародних документах, до того ж, визначаючи, як саме такі положення можуть найкраще реалізуватися у питанні розробки нових стандартів у тих сферах, що містять у собі правові прогалини.

В основу Керівних принципів покладено 3 поняття: «інформаційність», «наявність», «доступність». Дані поняття є відомими як «Три головні складові мнемонічної схеми» це є тими трьома елементами, на яких ґрунтуються схеми розвитку медіації.

Тому, щоб збільшити рівень відповідної застосовності медіації, слід якнайшвидше вжити заходи, що спрямовані на безпосередню розробку та створення реально діючих схем на досить великій географічній площі. Ми вважаємо, що для розвитку доступності медіації необхідна бути вигідна клієнтам у тому аспекті який торкається витрат місця, часу, інформації, а також легко доступності до медіатора. Також досить важливою умовою безпосереднього розвитку інституту медіації є підвищення інформованості усіх зацікавлених сторін.

Окрім цього, варто зазначити декілька міжнародно-правових актів, що регулюють питання медіації: Мінімальні стандартні правила Організація Об'єднаних Націй, які торкаються питання здійснення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила), що були прийняті Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН №40/33 від 29 листопада 1985 року, Європейська конвенція про здійснення прав дітей від 25 січня 1996 року (ст. 13), Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою, прийнята Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН №40/34 від 29 листопада 1985.

Слід також виокремити деякі документи Комісії Організація Об'єднаних Націй, що стосується права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ): Типовий закон ЮНСІТРАЛ від 19 листопада 2002 року про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру та Погоджувальний регламент ЮНСІТРАЛ від 4 грудня 1980 року.

Отже, із вищевикладеного випливає, що законодавство ЄС під альтернативним вирішенням спору розуміють насамперед позасудове вирішення спорів через залучення незалежної третьої особи, яка має право пропонувати або виносити рішення, а також підводити сторони для взаємовигідного вирішення спору. Тому як на регіональному (ЄС), так і на універсальному (ЮНСІТРАЛ) рівнях ведеться досить активна розробка правового регулювання даного інституту.

Виходячи зі світової практики, можемо зазначити, що кожна демократична країна, яка перебуває на шляху пошуку задоволення всезростаючого попиту суспільства на неупереджену та ефективну систему правосуддя, повинна реалізовувати ідею створення повноцінного комплексу, який включає в себе різноманітні дієві процедури врегулювання спорів. Саме тому в Європі набув досить великої прихильності рух щодо запровадження медіації. Про цей факт свідчить ціла низка міжнародних інструментів Ради Європи та Європейського співтовариства. Таким чином, медіація є визнаною світовою спільнотою реальність, альтернативною формою вирішення спорів,

ефективним способом вирішення конфліктів, що, у свою чергу, дозволяє знайти життєздатне рішення, що максимально задовольнятиме потреби обох сторін, які є залученими у відповідну суперечку. Тому ми вважаємо, що Україні необхідно неодмінно враховувати саме позитивний досвід країн Європи в аспекті широких можливостей щодо альтернативного способу вирішення спорів, особливо якщо це стосується медіації. Адже це є вірним шляхом щодо зниження соціальної напруги, консенсусу та розуміння в різноманітних сферах суспільного життя.

1. Доклад експертів по результатам засідання робочої групи по вопросу: Механизмы внесудебного урегулирования споров (ВУС) с акцентом на следующие вопросы: уголовное восстановительное правосудие и процедура медиации в гражданском процессе г. Страсбург, 26 сентября 2016 года. URL: <https://rm.coe.int/1680700fd3>.

2. Керівні принципи для кращого виконання наявної Рекомендації про медіацію в кримінальних справах (Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (СКЕП-СЕРЕЈ) Страсбург, 7 грудня 2007 р. СЕРЕЈ (2007) 13). Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства Київ. 2015. С. 489-496.

3. Керівні принципи для кращого виконання наявних рекомендацій про медіацію в сімейних справах і медіацію в цивільних справах (Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (СКЕП-СЕРЕЈ), Страсбург, 7 грудня 2007 р., СЕРЕЈ (2007) 14). Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ. 2015. С. 472-480.

Маргарита МАКСИМОВА

викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
Університету внутрішніх справ

МЕДІАЦІЯ У НОТАРІАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ

Необхідність реформування нотаріату та надання йому додаткових напрямів діяльності є актуальним питанням, що привертає увагу фахівців у галузі права. Одним із сучасних напрямів реформування нотаріату є надання нотаріусам повноважень здійснювати медіативну функцію під час вчинення нотаріальних дій. Уміння здійснювати якісну медіацію у нотаріальній діяльності належить до неспеціалізованих навичок, що опосередковано впливають на високу продуктивність праці нотаріуса.

На жаль, медіації у нотаріаті багато часу приділяли недостатньо уваги. Тривалий час нотаріальна медіація, її етапи та принципи були не врегульовані законодавством України, хоча давно практикуються світовою нотаріальною спільнотою. Серед представників інших юридичних професій нотаріус найбільш покликаний виступати в ролі медіатора відповідно до ХХІІІ рішення Конгресу Міжнародного союзу латинського нотаріату [1, с. 94-95].

Нотаріат відіграє важливу роль у здійсненні превентивного правосуддя. 16.11.2021 р. було прийнято ЗУ «Про медіацію», який вплинув на внесення змін до ЗУ «Про нотаріат», де в результаті передбачено, що нотаріуси зможуть проводити медіацію за умови проходження ними базової підготовки.

Підготовка медіаторів становитиме не менше 90 годин навчання і включатиме теоретичні знання та практичні навички щодо принципів, порядку та методик проведення медіації. Підготовку медіаторів проводитимуть суб'єкти господарювання будь-якої форми власності та організаційно-правової форми, що мають право надавати медіативні послуги або організовувати їх надання відповідно до чинного законодавства.

Медіація у нотаріаті дещо відрізняється від процедури класичної медіації, хоча її принципи та етапи схожі на процедуру класичної медіації [2, с. 137-139]. Медіація в нотаріальній діяльності-це певна процедура з конкретними обов'язковими правилами та етапами. Сутність медіації у нотаріаті полягає в усвідомленні істинних інтересів конфлікту та вмінні знайти взаємовигідне рішення.

Під час класичної медіації сторони надають попередню згоду на проведення цієї процедури, а медіація у нотаріаті є ситуативною, оскільки нотаріус часто стикається з